

Marie Ulčová a její příspěvek k západočeskému muzejnictví

Nela Štorková

Marie Ulčová and her Contribution to the West Bohemian Museums

Abstract: While today the Ethnographic Museum of the Pilsen Region represents just one of the departments of the Museum of West Bohemia in Pilsen, at the beginning of the twentieth century, in 1915, it emerged as an independent institution devoted to a study of life in the Pilsen region. Ladislav Lábek, the founder and long-time director, bears the greatest credit for this museum. This study presents PhDr. Marie Ulčová, who joined the museum shortly after the Second World War and in 1963 replaced Mr. Lábek on his imaginary throne. The main objective of this article is to introduce the personality of Marie Ulčová and to evaluate the activity of this Pilsen ethnographer and the museum employee with an emphasis on her work in the Ethnographic Museum of the Pilsen Region. The basic aspects of the ethnographic activities, not only of Marie Ulčová but also of the Ethnographic Museum of the Pilsen Region in the years 1963–1988, are described through her professional and popularising articles, archival sources and contemporary periodicals.

Keywords: Ethnography, West Bohemia, Folk Culture, Ethnographic Museum, Marie Ulčová, History of Ethnography

1. Úvod

Národopisné muzeum Plzeňska (NMP) dnes představuje jedno z oddělení Západočeského muzea v Plzni (ZČM). Na počátku 20. století, v roce 1915, však vzniklo jako samostatná instituce věnující se studiu lidové kultury na Plzeňsku. Největší zásluhu na vzniku tohoto muzea nese osobnost zakladatele a dlouholetého ředitele Ladislava Lábka, který spolu s Kroužkem přátel starožitností vytvořil základní strukturu muzea. Ladislav Lábek byl v odborné veřejnosti velmi uznávaným etnografem a muzejníkem, především s ohledem na své aktivity spojené s praktickou muzeologií. Nicméně s ohledem na to, že osobnosti zakladatele se věnovalo velké množství badatelů ať již v odborných studiích či vysokoškolských pracích,¹ představuje prezentovaná studie jeho následovnicí PhDr. Marii Ulčovou, která do muzea nastoupila těsně po druhé světové válce a v roce 1963 vystřídala Lábka na pomyslném muzejním trůnu. Zároveň je nutné

zdůraznit, že v roce 2018 si připomínáme 20. výročí úmrtí této plzeňské osobnosti.

Hlavním cílem této stati je představit osobnost a zhodnotit činnost plzeňské etnografky a muzejní pracovnice Marie Ulčové s důrazem na působení v NMP. Prostřednictvím jejich odborných či popularizačních článků, archivních pramenů a dobové literatury jsou postihnuty základní aspekty etnografické a muzejní činnosti nejen Marie Ulčové, nýbrž také NMP především v letech 1963 až 1988. Pro přehlednější orientaci v prezentovaném tématu je celá studie rozdělena do čtyř tematických oddílů. Nejprve stručně představuje historii NMP od založení do druhé světové války. Zahrnuta je také pasáž věnovaná životu a studiu PhDr. Marie Ulčové. Samotný původ této plzeňské etnografky sehrál v jejím odborném zaměření velmi důležitou roli, proto jej nelze přehlédnout. Třetí kapitola se zabývá vědecko-výzkumnou činností Marie Ulčové. Na základě rozboru jejích vědeckých i popularizačních prací jsou představeny jak

¹ Výběrem lze uvést např. BĚLOHLÁVEK, Miloslav. Význam Ladislava Lábka v plzeňské kulturní historii. In: Sborník Západočeského muzea - Historie 7. Plzeň, 1998, s. 65–73. KUNZ, Ludvík. Muzeologické dílo Ladislava Lábka 1915–1963. In: Sborník Západočeského muzea - Historie 7. Plzeň, 1998, s. 61–63. MADEROVÁ, Marie; MAZNÝ, Petr. Plzeň očima Ladislava Lábka. Plzeň: Starý most, 2003. Z kvalifikačních prací je možné zmínit např. PEŘINOVÁ, Anna. Ladislav Lábek a Zdeněk Wirth – přátelství i spolupráce. Diplomová práce. České Budějovice: Filozofická fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, 2011. MACHOVCOVÁ, Blanka. Ladislav Lábek a jeho příspěvek k rozvoji západočeské etnografie. Diplomová práce. Plzeň: Filozofická fakulta Západočeské univerzity v Plzni, 2015.

Mgr. et Mgr. Nela Štorková
Katedra antropologie FF
ZČU/Národopisné muzeum
Plzeňska
nelav@ksa.zcu.cz,
nstorkova@zcm.cz

2 FRÝDA, František. *Historie Západočeského muzea v Plzni. Plzeň: Západočeské muzeum v Plzni, [cit. 14. 7. 2018].*

Dostupné z:
<http://www.zcm.cz/profil-muzea/historie-muzea>.

3 LÁBEK, Ladislav. *Národopisná výstava Plzeňska. Plzeň: Společnost pro národopis a ochranu památek, 1912.*

4 Ibidem, s. 5.

5 Ladislav Lábek se narodil 27. ledna 1882 v Plzni. Lábek byl předním představitelem městské etnografie a muzejní práce. V čele NMP stanul 44 let.

6 KUNZ, Ludvík. *Muzeologické dílo Ladislava Lábků 1915–1963. In: Sborník Západočeského muzea – Historie 7. Plzeň, 1998, s. 62.*

7 LÁBEK, Ladislav. *Nástin praktické museologie pro krajinská muzea vlastivědná. Praha: Národopisná společnost československá, 1927.*

8 Společnost pro národopis a ochranu památek. Národopisné muzeum Plzeňska za německé nadvlády 1939–1945. Za rok 1942–44: 24. ročenka Národopisného muzea Plzeňska. Plzeň Společnost pro národopis a ochranu památek, 1945, s. 45.

9 Ibidem, s. 7.

10 MADEROVÁ, Marie. *Jubiläum plzeňské etnografky. Český lid, 1995, roč. 62, č. 4, s. 352.*

11 Centrální depozitář Nepomuk (CDN), Archiv Západočeského muzea v Plzni (AZČM). Osobní výkaz Marie Ulčové.

12 Karel Chotek je považován za jednu z nejvýraznějších osobností meziválečného československého národopisu. Chotek jako jeden z prvních vydal stručný metodologický manuál s názvem Program soupisu národopisného, jehož základní metody ukázal v praxi ve studii Široký důl. Karel Chotek stál dlouhou dobu v čele Národopisného ústavu v Bratislavě. Po druhé světové válce nastoupil krátce na Karlovu univerzitu, odkud byl po nástupu komunistické strany odsunut do pozadí.

tematické, tak metodologické aspekty badatelské činnosti. Poslední část prezentuje činnost NMP v době, kdy Marie Ulčová stála v jeho čele. Činnost muzea však není striktně ohraničena lety 1963 až 1988, zahrnuto je období také krátce před jejím nástupem na post ředitelky.

2. Z dějin Národopisného muzea Plzeňska

Počátky západočeského muzejnictví sahají do druhé poloviny 19. století. Během roku 1878 se zásluhou Spolku přátel literatury a vědy české postupně etablovaly dvě muzejní instituce – historické a průmyslové muzeum. Hlavním posláním muzeí bylo systematické shromažďování historických, přírodovědných a národopisných předmětů.² Myšlenka vybudování NMP sahá o třicet let později do roku 1909 ve spojení s připravovanou demolicí měštanských domů v Dřevěné ulici v Plzni. V této době v Plzni působil Kroužek přátel starožitností (KPS), jehož centrem zájmu byla záchrana a do jisté míry propagace památek především v Plzni. Členům kroužku se podařilo Gerlachovský dům zachránit, a tak vyvstala otázka, k jakým účelům dům dále poslouží. Nakonec bylo rozhodnuto, že zde vznikne NMP. Pro lepší správu byla ustavena Společnost pro národopis a ochranu památek (SNOP). Předzvěstí pro založení NMP se stala Národopisná výstava Plzeňska, která se konala v dubnu 1912 v Měštanské besedě v Plzni. Na výstavě byly prezentovány předměty shromážděné členy KPS, které poukazovaly na život obyvatel na Plzeňsku. Předměty prezentované na výstavě se posléze staly základem sbírek nově vznikajícího muzea.³ Hlavní inspirací pro realizaci Národopisné výstavy Plzeňska a vzniku NMP se Ladislavu Lábkovi stala Národopisná výstava československá v Praze z roku 1895. Lábků zaujal systém krajinských výstav a rozsáhlá akviziční činnost spojená se shromažďováním předmětů na NVČ a následným vznikem Národopisného muzea v Praze.⁴

Do realizace příprav muzea negativně zasáhla první světová válka, během které hlavní představitel SNOP, Ladislav Lábek,⁵

byl nucen odejít na frontu. I přes to jej nadšení pro vybudování muzea neopustilo a během své frontové dovolené připravil muzeum na provizorní otevření. V duchu Lábkova pojetí vznikla v Gerlachovském domě expozice, jež návštěvníka seznámila s podobou kupeckého obchodu, životem měštanského obyvatelstva a v neposlední řadě podobou lidových světnic z plzeňských vesnic. Oficiálně však došlo k otevření muzea až v únoru 1918. Ihned od počátku se však muzeum potýkalo s četnými problémy spojenými především s nedostatkem prostor pro uskladnění rychle se rozrůstajícího muzejního fondu. SNOP předložila několik návrhů na výstavbu muzejního depozitáře, na realizaci samotné stavby bohužel nedošlo. Přesto lze ve spojitosti s rozšiřujícím se fondem najít jistá pozitiva. Ladislav Lábek zavedl promyšlenou evidenci muzejních sbírkových předmětů, která působí velmi pokrokově i v době současné. Evidence nových přírůstků byla vedena dvojím způsobem. Jednak v knižních inventářích (dnes bychom ji mohli nazvat evidencí chronologickou) a rovněž v rozpracovanější podobě v lístkovém katalogu či kartotéce (dnes bychom ji nazvali evidencí systematickou).

Během 20. let se Lábek podílel na mnohé vědecké a popularizační činnosti, v rámci které pořádal různé přednášky, mimo jiné také v Praze. S ohledem na svou muzejní činnost úzce spolupracoval s Národopisnou společností československou, na zdejší půdě přednesl v roce 1926 program pro budování krajinských muzeí vlastivědných.⁶ Tento program rok poté vydala Národopisná společnost jako příručku *Nástin praktické museologie pro krajinská muzea vlastivědná*, v níž Lábek popsal základní aspekty muzejní práce s ohledem na vlastivědná muzea. Představil zde nejen fungování muzeí, ale také systém spravované evidence.⁷

Konec 30. let se v muzeu nesl ve znamení mocenských sporů spojených s nastupující druhou světovou válkou. NMP se dostalo, tak jako jiná plzeňská muzea, pod nadvládu „Kulturamtu“, který v Plzni vznikl 13. října 1941.⁸ Situace se ještě

zhoršila po atentátu na zastupujícího říšského protektora, po němž vyšlo nařízení, které v podstatě zbavilo vedoucí pracovníky jejich rozhodovací pravomoci. Muzea se obrátila především na kulturu německou a veškeré kroky, které jednotliví muzejníci prováděli, bylo nutné konzultovat s představiteli „Kulturamtu“. V NMP se vlna poněmčování projevila s nástupem Ulricha Nicolaie, který byl pověřen kontrolou a reorganizací muzea.⁹ Prostory mapující zemědělské nářadí byly vyklizeny a nahrazeny expozicí zbrojnice. Kromě reinstalace stávající expozice utrpělo muzeum značné ztráty spojené především s péčí o sbírky, když některé předměty skončily v rukách německých prominentních představitelů. Bližící se konec války znamenal pro zaměstnance muzea vidinu zlepšení jejich dosavadní situace. Po osvobození se však začaly hromadit nové úkoly, které bylo v souvislosti s chodem muzea nutné splnit. V prvé řadě bylo nutné provést rozsáhlou inventarizaci a reorganizaci sbírek, aby bylo možné identifikovat ztráty spojené s druhou světovou válkou. Zde se pozitivně odrazila Lábkova pokroková evidence sbírkových předmětů, podle které bylo možné se snadněji zorientovat v poškozených sbírkách. Kapitulu po druhé světové válce začíná psát také Marie Ulčová.

3. Osobnost Marie Ulčové

Marie Ulčová se narodila 11. srpna 1925 v příměstské vsi Božkově u Plzně do rodiny řídícího učitele obecné školy Augustýna Ulče a Marie Ulčové. Právě tato skutečnost se později odrazila do samotné činnosti doktorky Ulčové. Její otec i babička, na kterou velmi ráda vzpomínala, byli v Božkově veřejně činní, díky tomu si získali u ostatních obyvatel značný respekt. Ten v podstatě napomohl i Marii Ulčové, když svou badatelskou pozornost obrátila také na tuto příměstskou obec.

Během svého dětství navštěvovala obecnou školu v Božkově, odkud se následně vydala na plzeňské klasické gymnázium, které úspěšně zakončila maturitní zkouškou. Po maturitě v roce 1944 byla totálně

Marie Ulčová v první třídě obecné školy v Božkově (1931–1932).

nasazena do továrny Lekov v Blovicích. Později, díky svému strýci, nastoupila do aprovizčního úřadu plzeňského magistrátu, odkud přestoupila 20. listopadu 1945 do Národopisného muzea Plzeňska pod vedením Ladislava Lábka.¹⁰ Marie Ulčová zde byla „pověřena inventarizací a konservací krojů a výšivek, které tvoří převážnou část musejních sbírek a vedením příruční knihovny a knihovny Školského muzea.“¹¹

Po znovuotevření vysokých škol se rozhodovala, zda má studovat na Katedře českého jazyka Filozofické fakulty nebo se přihlásit na Právnickou fakultu. V rámci svého odborného působení v muzeu však začala od roku 1947 studovat na Katedře národopisu FF UK, kde navštěvovala semináře pod vedením odborných etnografů profesora Karla Chotka¹² a docentky Drahomíry Stránské.¹³ Zde zpracovávala disertační práci s názvem „Božkov: vývoj lidové kultury na plzeňské vsi ve druhé polovině 19. století“,¹⁴ ve které zkoumala svou rodnou obec. Disertační práci rozdělila na tři části, v nichž zkoumala poměry hospodářské a sociální, kulturu hmotnou a kulturu duchovní. Přiblížila zde vývoj obce od nejstarších dob po konec 19. století, stavby, lidový oděv, zvyky a tradice či vztah místních k božkovské škole. Poté, co studium úspěšně zakončila závěrečnou zkouškou v roce 1952, získala titul PhDr. a stala se tak údajně první graduovanou etnografkou v západočeském regionu.¹⁵

V roce 1963 se po odchodu Ladislav Lábka stala ředitelkou NMP. K postu ředitelky byla 14. listopadu 1968 jmenována vedoucí skupiny společenskovedních oborů Západočeského muzea v Plzni a zároveň zástupkyní ředitele muzea pro

Více o osobnosti Karla Chotka viz PETRÁNOVÁ, Lýdia. Karel Chotek a jeho škola. In: WOITSCH, Jiří a JÚNOVÁ MACKOVÁ, Adéla. (eds.). *Etnologie ve zúženém prostoru*. Praha: Etnologický ústav AV ČR, 2016, s. 71–92.

13 Drahomíra Stránská byla přední česká etnografka, která je právem nazývána „První dámou“ českého národopisu ve 20. století. Pracovala v Národopisném oddělení Národního muzea, ale také v muzeu Náprstkově. Po druhé světové válce působila jako docentka na Katedře etnografie a folkloristiky. Badatelsky se zaměřovala na výzkum lidového oděvu v Československu. V padesátých letech byla také hlavní redaktorkou Národopisného věstníku československého. HRDÁ, Judita. Drahomíra Stránská – první dáma českého národopisu 20. století. *Český lid*, 1999, č. 4, s. 363–367.

14 ULČOVÁ, Marie. *Božkov: vývoj lidové kultury na plzeňské vsi ve druhé polovině 19. století*. Disertační práce. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 1952.

15 ULRÝCHOVÁ, Marta. *Badatelský odkaz Marie Ulčové*. *Spektrum*, 1998, č. 2, s. 61.

Marie Ulčová portrét kolem roku 1970.

společenskovední obory.¹⁶ Za svou dlouholetou práci v muzeu a celkovou kulturně-osvětovou činnost převzala v roce 1995 u příležitosti oslav 700 let města Plzně ocenění Pečetí města Plzně od primátora Zdeňka Proška.¹⁷ Marie Ulčová zemřela v Plzni po dlouhé nemoci 17. března 1998.

4. Vědecko-výzkumná činnost PhDr. Marie Ulčové

Badatelské zaměření doktorky Ulčové lze rozdělit do několika tematických bloků. Od výzkumů lidové kultury na Plzeňsku, přes důkladné studium materiálů o lidovém odívání se dostala až ke studiu městského prostředí.

Z počátku své vědecké práce se Marie Ulčová zabývala mapováním lidové kultury na českém jazykovém ostrovu na Stříbrsku ve spolupráci s Oldřichem Blechou. V Sulislavi a okolí výzkumníci prováděli rozhovory s místními obyvateli, kteří se stali samotným badatelům velmi blízkými spolupracovníky.¹⁸ Sulislavský ostrůvek přitahoval pozornost etnografů především pro jeho osud spojený s germanizačními snahami v 19. století. Zde se kromě lidových zvyků a tradic věnovali všem aspektům vesnického života. Mimo to se zúčastnila národopisných sběrů ve

spolupráci s Karlem Rodinou a Oldřichem Blechou, s nimiž nashromáždila řadu písňových zápisů z příměstských obcí kolem Plzně.¹⁹

Vedle studia lidové kultury nelze opomenout terénní práci v Božkově u Plzně. Její vědecký zájem o tuto lokalitu se promítl již do disertační práce, kterou Ulčová obhájila na Karlově univerzitě, nicméně její vztah k rodné vsi se odrazil do celého jejího výzkumného snažení. Ulčová se zabírala proměnami života příměstských čtvrtí, u nichž sledovala proměny obcí s důrazem na poválečný vývoj spojený se zakládáním družstev, když se pod záštitou resortního úkolu R22/73 věnovala stavebním proměnám zemědělských usedlostí. Jak již bylo zmíněno, velmi důležitým aspektem pro vstup do terénu byla společenská činnost především otce a babičky. Marie Ulčová tak svou rodnou obec a své informátory velmi dobře znala, což jí umožňovalo mnohem lepší pohyb ve zkoumané oblasti. Je nutné podotknout a zároveň ocenit, že i přes výbornou orientaci nejen v prostoru, podložila své studium rovněž archivními prameny uloženými v plzeňském archivu.²⁰

V 60. letech se tato plzeňská etnografka podílela na zpracování státního úkolu 301–4 „Vztahy mezi oblekem městské a venkovské pospolitosti“ vedeného pracovníky Ústavu etnografie a folkloristiky ČSAV s ohledem na to, že v plzeňském muzeu se nacházel bohatý srovnávací materiál ještě z dob sběratelské činnosti Ladislava Lábka a jeho sestry Marie Lábkové. Při plnění tohoto úkolu obrátila Marie Ulčová svou pozornost na vývoj a skladbu odívání na Plzeňsku.²¹ Své studie představující lidový oděv vystavěla na širokém spektru pramenů. Kromě terénní práce využívala také bádání v muzeu, archivu či studium ikonografických materiálů. Základem například pro zpracování výbavy chalupnické nevěsty posloužila zejména venkovská pozůstalost v plzeňském městském archivu z let 1783–1878, zvláště pak pozůstalost Alžběty Havráňkové. Na základě pozůstalostního protokolu analyzovala Marie Ulčová prvky lidového oděvu na Plzeňsku. Kromě informací o odívání

16 CDN, AZČM. Rozhodnutí o zařazení pracovníka na funkční místo a stanovení mzdy a Dodatek k rozhodnutí o zařazení pracovníka ze dne 14. 11. 1968.

17 MADEROVÁ, Marie. Životní jubileum PhDr. Marie Ulčové. *Plzeňský deník*, 11. 8. 1995, s. 11.

18 ULČOVÁ, Marie. Za národopisem na Stříbrsko. *Život Plzeňska*, 1951, č. 1, s. 57.

19 Jedná se především o obce Doubravka, Bukovec, Újezd, Koterov, Božkov, které jsou již dnes součástí Plzně.

20 ULČOVÁ, Marie. Současné změny obytných zemědělských usedlostí v příměstské vsi Božkově. In: *Sborník Západočeského muzea v Plzni. Historie 3. Plzeň: Západočeské muzeum v Plzni*, 1987, s. 137–150.

21 CDN, AZČM. Plán činnosti národopisného oddělení Západočeského muzea na rok 1965.

však, jak ve svém příspěvku podotkla, obsahují „knihy venkovských pozůstalostí v plzeňském městském archivu mimo oblečení ještě celou řadu důležitých údajů (inventářů hospodářství, soupisu mobiliáře a podobně)“.²² Těm však pozornost nevěnovala.

Výrazný potenciál našla ve střeleckých terčích, z nichž vzešla studie odkrývající odívání z let minulých. „Střelecké terče předvádějí oblečení plzeňských rokokových měšťanů v několika typech rozrůzněných zřejmě podle příležitosti, sociální příslušnosti a věku jednotlivých nositelů.“²³ Také zde doplnila své poznatky o bádání v archivech, čímž docílila lepšího kontextu celé doby i problematiky. Mimo to využila svou muzejní profesi, když prostudovala především střelecké terče uložené ve sbírkách NMP.

Své poznatky prezentovala, ve spolupráci s pracovníky Ústavu pro etnografii a folkloristiku ČSAV a akademických pracovníků, v kolektivní monografii *Západočeská vlastivěda – Národopis*, která podala ucelený obraz z oblasti historie, národopisu či místopisu západních Čech. Marie Ulčová zde spolu s Marií Maderovou a Jiřinou Svobodovou přiblížila lidový oděv a výšivku na Plzeňsku,²⁴ k čemuž opět využila svou dlouholetou práci s fondem lidového textilu v NMP. U lidového oblékání zůstala také ve svém článku *Lidový кроj v proměnách času*²⁵ zabývajícím se proměnami plzeňského lidového oděvu. Zde jí však byly významným pramenem k analýze vývoje lidového oděvu rukopisné odpovědi na dotazníky, rozesílané při přípravách Národopisné výstavy československé v Praze 1895.²⁶

Marie Ulčová se zajímala rovněž o plzeňskou svatbu, fáze příprav, průběh, ale také samotnou nevěstu a především její ošacení. Pozornost zaměřila na přípravy na korunovaci Ferdinanda I. a jeho choti Marie Anny v roce 1836. Při této příležitosti měly být prezentovány jednotlivé oblasti českých zemí, Plzeňsko nevyjímaje. Ulčová prošla agendu jednotlivých regionů, při nichž narazila právě na popis svaatebního průvodu, což ji vedlo k tomu, aby jej hlouběji prozkoumala. Jistým impulsem jí byly také zprávy o přípravách Ná-

rodopisné výstavy československé roku 1895 v Praze, kde byla plzeňská svatba rovněž prezentována.²⁷

Ovlivněna nejen osobností Ladislava Lábka, který se soustředil zejména na analýzu městského života, ale také státními úkoly, zaplnil její poslední léta v muzeu výzkum dělnické kolonie Karlov. Velmi důležité pro detailní vhléd této problematiky se ukázalo zpracování sčítacích operátů v Archivu města Plzně a v Podnikovém archivu Škoda, díky nimž bylo možné poodkrýt vedle historie kolonie také migraci obyvatel.²⁸

5. Národopisné muzeum Plzeňska pod vedením Marie Ulčové

Poválečný vývoj muzea se ihned od počátků potýkal s četnými problémy. Po druhé světové válce bylo nutné postupně dát muzeum zpět do původních pořádků. Během nacistické okupace byla velká část sbírek poničena či rozprodána, podle vyhlášek německých úřadů se muzeum zaměřovalo spíše na kulturu německojazyčných obyvatel a jejích oblastí. Díky tomuto vývoji bylo nutné ihned v roce 1947 začít s inventarizací sbírek. Marie Ulčová nastoupila do NMP v roce 1945, kde dostala na starosti fond lidových krojů spolu se správou knihovny a později pomáhala také s inventarizací fondu. Spolupráce mezi Marií Ulčovou a Ladislavem Lábkem nebyla jednoduchá. Skloubit práci v muzeu se studiem v Praze nebylo snadné, což se také odrazilo do jejich vzájemného vztahu. Ladislava Lábka znepokojovalo neustále dojíždění Ulčové na univerzitu do Prahy, místo aby se naplno věnovala muzejní práci, což se několikrát stalo předmětem jejich převážně pracovních sporů. Přesto však Ulčová vzpomíná na Ladislava Lábka s respektem:

„Nebylo by pro nikoho snadné ani vděčné převzít pracoviště po osobnosti tak mimořádné, jakou byl Ladislav Lábek, a přitom neztratit vlastní tvář, nevzdat se vlastního názoru a uplatnění vlastních hledisek a poznatků. Bylo třeba přesvědčit se srovnáváním s jinými muzei o výjimečnosti a ceně toho plzeňského, aby hluboká úcta k vykonanému dílu

22 ULČOVÁ, Marie. Výbava chalupnické nevěsty z Plzeňska v roce 1800. *Český lid*, 1978, roč. 65, č. 1, s. 38.

23 ULČOVÁ, Marie. Plzeňské střelecké terče jako doklad odívání z konce 18. století. *Příspěvek k vývoji lidového oblečení na Plzeňsku v jeho nejstarší fázi a rozbor vlivů měšťanského oblečení na utváření jeho podoby*. In: *Minulostí západočeského kraje*, 1980, Plzeň: Západočeské muzeum v Plzni, s. 239.

24 ULČOVÁ, Marie, MADEROVÁ, Marie, SVOBODOVÁ, Jiřina. Lidový oděv a výšivka. In: JÍLEK, Tomáš (ed.). *Západočeská vlastivěda – Národopis*. Plzeň: Západočeské nakladatelství, 1990, s. 99–118.

25 ULČOVÁ, Marie. Lidový кроj Plzeňska v proměnách času. *Příspěvek ke studiu jeho vývojových fází*. In: *Minulostí Západočeského kraje XI*. Plzeň: Archiv města Plzně, 1974, s. 147–159.

26 ULČOVÁ, Marie. Lidový кроj Plzeňska v proměnách času. *Příspěvek ke studiu jeho vývojových fází*. In: *Minulostí Západočeského kraje XI*. Plzeň: Archiv města Plzně, 1974, s. 147.

27 ULČOVÁ Marie. Selská svatba z Plzeňska. *Její nejstarší popis z roku 1836 a zhodnocení pramenů pozdějších*. In: *Minulostí Západočeského kraje X*, Plzeň: Archiv města Plzně, 1974, s. 156–157.

28 ULČOVÁ, Marie. Karlov. *Historie vzniku škodovacké dělnické kolonie v Plzni*. *Etnografie dělnictva*, 1983, s. 79–118.

29 ULČOVÁ, Marie. Muzeum života na Plzeňsku. 75 let Národopisného muzea Plzeňska. In: *Sborník Západočeského muzea v Plzni. Historie 7.* Plzeň: Západočeské muzeum, 1991, s. 16.

30 Ibidem, s. 15.

31 BECHNÝ, Daniel. Národopisné sbírky. In: *FRÝDA, František.* (ed). *Západočeské muzeum 1878–2008, Plzeň: Západočeské muzeum v Plzni, 2008, s. 104.*

32 PETRÁŇOVÁ, Lýdia. *Etnografie a folkloristika. Hledání společné cesty (1952–1953).* In: *Etnologický ústav Akademie věd České republiky 1905–2005, Praha 2005, s. 39.*

33 ULČOVÁ, Marie. Z práce národopisného oddělení Západočeského muzea v Plzni. *Český lid, 1965, č. 2, s. 121.*

34 ULČOVÁ, Marie. Muzeum života na Plzeňsku. 75 let Národopisného muzea Plzeňska. In: *Sborník Západočeského muzea v Plzni. Historie 7.* Plzeň: Západočeské muzeum, 1991, s. 16.

35 CDN, AZČM. Žádost o udělení výjimky z nového způsobu evidence s odvoláním na § 7 Směrnice pro správu sbírek v museích a galeriích, š. j. 50182/60-V/2 z 21. 12. 1960.

36 ULRÝCHOVÁ, Marta. Blahopřání do Plzně. *Folklor, 1995, č. 5, s. 277.*

37 ULČOVÁ, Marie. Z práce národopisného oddělení Západočeského muzea v Plzni. *Český lid, 1965, č. 2, s. 122.*

předchůdcově překlenula a vyrovnala pochopitelné generační odlišnosti."²⁹

Negativně se do vývoje NMP odrazila změna politické situace spojená s únorovým převratem v roce 1948, kdy bylo sloučeno spolu s Uměleckoprůmyslovým a Historickým muzeem v jeden administrativní celek s jednotným názvem Západočeské muzeum v Plzni, čímž se dostalo pod společnou správu a jedno vedení. Celková politická situace v Československu se odrazila do činnosti muzea, všichni pracovníci začali být postupně prověřováni a výzkumná činnost byla ovlivňována politickou objednávkou a státními plány. Také z tohoto důvodu čelilo národopisné oddělení kritice pro jeho odborné zaměření, jak vystihla samotná Ulčová ve své vzpomínkové stati. „V těžkých padesátých letech se staly muzejní expozice terčem zlých politických útoků, zejména na doklady městské kultury, která se vyhlášovala za oslavu buržoazie“.³⁰ Z pohledu vládnoucí garnitury byla kritika na místě. Politická kultura byla postavena především na vrstvě dělníků či na úspěchu budování socialismu a měšťanská kultura sem více než nezapadala. V kontextu doby se tak uvažovalo o vyřazení sbírkového fondu souvisejícího se stylem městského života. Spolu s tím se spekulovalo o přestěhování expozice NMP do venkovních objektů a na jeho místě měla vzniknout expozice feudalismu.³¹ Plán však realizovaný nebyl a muzeum zůstalo na svém místě na náměstí Republiky v Plzni.

Poválečné období se neslo ve znamení postupného etablování nové nejen národopisné, ale také muzejní vědy. V průběhu 50. let se konaly tři celostátní etnografické konference, na kterých byly ustaveny základní tematické a metodologické úkoly nově se formující vědy podle sovětského vzoru.³² S ohledem na zaměření NMP byla za nejnaléhavější úkol 50. let vytyčena dokumentace pronikavých změn v životě vesnice a ve formách zemědělské výroby dovršujících se po roce 1955 hromadným zakládáním zemědělských družstev. Ze shromážděných informací a dokladů o životě na vesnici vyvstala myšlenka vy-

budovat krajskou zemědělskou expozici, která měla být realizována v letech 1965 až 1970, k samotnému dokončení plánu však nedošlo.³³ Od zemědělské produkce se v podstatě i nadále odvíjela velká část muzejních národopisných aktivit. Na přelomu 50. a 60. let se tak realizovaly sběry zemědělského náčiní v širokém okolí Plzně, zejména na Klatovsku, Nepomucku, Radnicku, Plasku či Stříbrsku, z nichž bylo muzeum obohaceno o sto nových muzejních exponátů. Nové přírůstky měly být využity při vytvoření nové expozice zemědělské výroby v Kladrubech.³⁴

Mnohem závažnější problém řešila již samotná Marie Ulčová, když Ministerstvo školství a kultury vydalo v prosinci 1960 Směrnici pro správu sbírek museích a galeriích č. j. 50182/60-V/2 ze dne 21. 12. 1960, která mimo jiné zavedla dvou stupňovou evidenci sbírkových předmětů. V NMP byla od Ladislava Lábka zavedena pokroková evidence již od počátku existence muzea, a tak se pracovníci snažili, aby muzeum získalo výjimku o zařazení do celostátního systému evidence. Proto Ulčová spolu s tehdejší ředitelkou Oldřichou Kubou poslaly žádost na Kabinet musejní a vlastivědné práce. Svou žádost odůvodnily slovy: „Evidence v tomto oddělení je úplná a byla vedena od založení ústavu způsobem, který se dosud plně osvědčuje a byl mnoha odborníky oceňován velmi kladně.“³⁵ Až roku 1983 byla oficiálně povolena výjimka z celostátně stanoveného jednotného systému evidence.³⁶

Jeden z úkolů tehdejší národopisné vědy představoval výzkum průmyslových (dělnických) oblastí. Není divu, horník jako specifická skupina dělnické třídy, patřil mezi nejproduktivnější skupiny socialistického státu. A tak v první polovině 60. let obrátilo NMP své badatelské aktivity do oblasti hornického Nýřanska. Při realizaci tohoto vědeckého úkolu byl v muzeu poprvé využit magnetofon, pomocí něhož byla zachycena píseň o nýřanské stávce z roku 1890 a některé vzpomínky pamětníků. Sesbíraný materiál posloužil jako podklad pro vznik expozice dělnického hnutí ZČM.³⁷

Začátkem roku 1963 se uskutečnil na vesnicích v nejbližším okolí Plzně sběr dokladů lidového oblékání z přelomu 19. a 20. století. Statě pojednávající o lidovém oděvu byly rozebrány v kapitole věnující se vědecko-výzkumné činnosti Marie Ulčové. V muzeu byly výsledky prezentovány na výstavě *Jak je kraj, tak se stroj*, která představila vývoj především plzeňského kroje. Marie Ulčová zvala na výstavu slovy: „...chce-li se někdo potěšit bohatstvím tvůrčího nadání našich minulých generací, tomu dají bohaté národopisné sbírky plzeňského muzea – jak dosvědčuje i současná výstava – vrchovatě možností.“³⁸

V dalším průběhu roku 1963 byly prováděny výzkumy věnované lidové výrobě. Vedle je potřeba získat doklady lidové výroby z širšího teritoria, dosud ve fondech nezastoupeného a zároveň také snaha o doplnění názorné dokumentace prováděné tentokrát pomocí i krátkých filmových záběrů. Tak byla zachycena zánikající výroba ručně kovaných hřebů posledními cvokaři v Mýtě, pletení lubových košů v košíkářské obci Krchlebech na Staňkovsku a výroba dřeváků a košťat i práce posledního tkalce ve Strážově na Klatovsku.³⁹ Sesbírání materiál byl mimo jiné uveden na výstavě *„Lidová výroba západních Čech“*, která se kromě velkého sálu ZČM uskutečnila také v muzeu v Klatovech. Návštěvníci na výstavě mohli zhlédnout ku příkladu zpracování lnu a vlny, krajkářství, vyšivačství, práce se dřevem a slámou a jiné.⁴⁰

Vedle výzkumné činnosti se muzejní pracovníci věnovali také práci provozní. V polovině 60. let probíhala revize celého muzejního fondu, která však byla přerušena událostmi v roce 1968. Krátce po srpnu 1968 bylo muzeum pro veřejnost uzavřeno nejen z důvodu rekonstrukce zastaralé elektroinstalace. Pro veřejnost se opět otevřelo v roce 1972. Během samotné rekonstrukce byla upravena i stálá expozice, která tak získala nové možnosti osvětlení a elektrické temperování expozic. Kromě toho byla provedena reinstalace stávající expozice, i přes to však zůstala koncepce v duchu pojetí Ladislava Lábka, kterou Marie Ulčová doplnila o své

poznatky z výzkumů.⁴¹ Expozice představující především městské prostředí byla rozšířena o tematický soubor mapující lidové zvyky, expozici lidového zpracování dřeva a expozici západočeských krojů. Samotná 60. léta hodnotila Marie Ulčová jako pro muzeum šťastná. Personální situace, se kterou se od komunistického převratu v roce 1948 muzeum potýkalo, se zlepšila, a tak bylo možné lépe pracovat na jednotlivých muzejních úkolech. Rovněž mírné uvolnění poměrů umožnilo pracovníkům realizovat výzkumy a některé výstavy částečně dle svého uvážení.

To však již nelze říci o letech následujících, kdy po srpnových událostech roku 1968 probíhala nejen činnost muzea pod vlivem politicko-ideologické nadvlády. Každé muzeum pracovalo podle daných ideových záměrů. NMP nebylo výjimkou, když se podílelo na „řešení resortního úkolu R22/73, sledujícího dokumentaci současné vesnice; ten otevřel – spolu se vznikem etnografie dělnictva – neobyčejně zajímavý problém přeměny příměstské vesnice plzeňské“.⁴² Tím se Marie Ulčová vrátila do své rodné vsi Božkova, na níž, jak již bylo zmíněno, poukazyvala na proměny vesnice pod vlivem zakládání zemědělských družstev.

Počínaje 28. březnem 1979 byla uzavřena část expozice, která představovala zemědělství, ale také návštěvníká pasáž vedoucí k expozici kupeckého obchodu v přízemí Gerlachovského domu. Důvodem se stalo možné propadnutí této expozice kvůli jímce, která se nacházela pod těmito prostory.⁴³ V současné době v prostorách, které byly v roce 1979 uzavřeny, obnovili pracovníci muzea kupecký obchod z devatenáctého století podle původní koncepce.

Druhá polovina 70. let a léta následující se stále nesla ve znamení práce na ideologickou objednávku. Politická situace silně ovlivňovala chod nejen plzeňského muzea, což se odrazilo především ve výstavách, které musely korespondovat s ústředními tématy. Výběrem za všechny lze vyzdvihnout výstavu *„Dítě – rodina – společnost“* konanou v roce 1984 v NMP. Rodina jakožto základ socialistické společnosti nemohla být v muzejní prezentaci

38 ULČOVÁ, Marie. *Jak je kraj, tak se stroj. K výstavě plzeňských lidových krojů*. Kulturní přehled, srpen 1965, s. 16.

39 ULČOVÁ, Marie. *Z práce národopisného oddělení Západočeského muzea v Plzni. Český lid*, 1965, č. 2, s. 122.

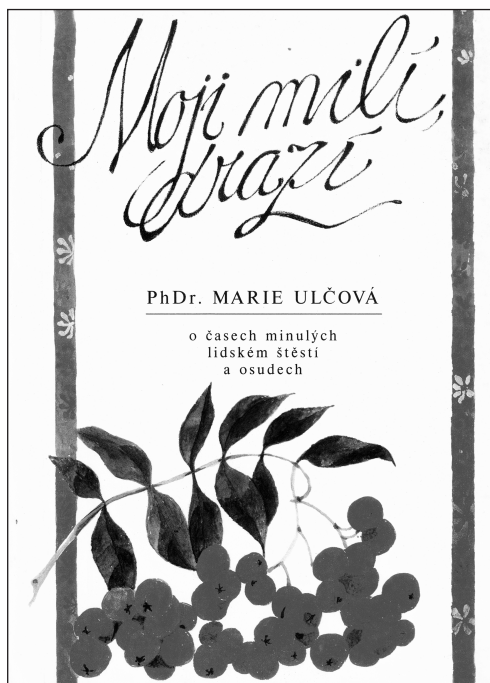
40 *Ibidem*.

41 ULČOVÁ, Marie. *Muzeum života na Plzeňsku. 75 let Národopisného muzea Plzeňska*. In: *Sborník Západočeského muzea v Plzni. Historie 7. Plzeň: Západočeské muzeum*, 1991, s. 17.

42 *Ibidem*.

43 ANMP. *Předmětový archiv 1/ZČM (NMP), SINE, PA1, Muzeum – NMP, sl. NMP. Dopis Marie Ulčové náměstku ředitele muzea ze dne 28. června 1979*.

Obálka knihy *Moji milí, drazí*.

opomíjena. Výrazným obrazem doby může posloužit také výstava „*Krása života*“, jejíž výchovně-vzdělávací cíl zněl jasně: „*Poznání umělecké tvořivosti slovenských žen jako zákonitých pokračovatelů pokrokových kulturních tradic slovenského národa, prezentování neobyčejného rozvoje slovenské kultury a celého slovenského národa po vzniku federativního uspořádání státu.*“⁴⁴ Dále je nutné vyzdvihnout také úspěšnou výstavu „*Žena a domácnost*“, která byla prezentována kromě výstavního sálu ZČM také v Kulturním a informačním středisku ČSSR v Berlíně.

K muzejní profesi neodmyslitelně patří rovněž samotná práce se sbírkami, jejich uchovávání, akviziční a katalogizační činnost. Během působení Marie Ulčové v NMP se sbírkový fond rozšířil na téměř 72 000 inventárních čísel. Marie Ulčová v souvislosti s rostoucím počtem sbírkových předmětů musela řešit dva základní, avšak velmi důležité problémy. Jednak personální obsazení muzea, kdy péči o sbírky měly na starosti pouze dvě pracovnice. Druhým, závažnějším problémem, byl nedostatek a stav depozitárních

prostor. I přesto, že se Marie Ulčová všemožnými žádostmi a projekty snažila o zlepšení depozitárních i muzejních podmínek, většina z nich nebyla nikdy zrealizována.⁴⁵ Marie Ulčová opustila NMP v roce 1988. Nástupkyní se jí stala Marie Maderová.

Závěrem této části je nasnadě přiblížit pohled Marie Ulčové na samotné muzeum. Na základě otázek především z řad novinářů, zeptala se Marie Ulčová ve své úvaze na to, „*Co je tu u vás nejzajímavějšího, nejcennějšího, nejvzácnějšího?*“, načež si odpovíděla: „*Ale to opravdu nejvýznamnější na plzeňském národopisném muzeu jsou jeho sbírky jako obdivuhodný celek, jako jedinečný soubor nejrozličnějších dokumentů, které zachycují kulturní vývoj Plzně a jejího okolí po všech stránkách [...] I tu nejbolestnější skutečnost, že muzeum ta bohaté sbírkami nemá dost prostor, aby se mohlo jaksepatří rozvinout. Tak jsou třeba po různých skladech rozptýleny památky na začátky plzeňského sportu, jehož expozice by mohla patřit právě mezi ty nejpřitažlivější.*“⁴⁶

6. Popularizační činnost

Marie Ulčová vnesla do komunikace muzea s veřejností nový netradiční způsob prezentace sbírek. Přehlídky historické módy, která se konala v 24. listopadu 1963 v Divadle Alfa, se zúčastnilo kolem 650 návštěvníků a zaznamenala velký úspěch.⁴⁷ I přes to se objevily jisté dohady, že tato akce byla pouze přehlídkou měšťáckého odívání, což v podstatě nekorespondovalo s převládajícím politickým míněním. Pracovníci muzea si svou přehlídku obhájili a mohla být skutečně opakovaná, tentokrát v prostorách zámku Kozel a kavárně Hotelu Slovan.⁴⁸ Přehlídka však nebyla úspěšná pouze z pohledu návštěvnosti či zviditelnění muzea, ale také pro rozšíření muzejních sbírek především textilu, jež sem nosili nadšení podporovatelé muzea. Na přehlídku konanou poté na zámku Kozel zvala Marie Ulčová: „*A tak se vlastně po stopách svého předchůdce vracíme na Kozel plzeňští muzejníci, kteří tu teď připravují neobvyklou přehlídku mód posledních dvou století. Kde jinde*

⁴⁴ ANMP, PA1/ZČM (NMP), SINE, PA1, Muzeum – NMP, sl. NMP. Metodický list výstavy *Krása života*.

⁴⁵ MADEROVÁ, Marie a FIRSTOVÁ Zdeňka. Společné výročí. PhDr. Marii Ulčové k pětadesátinám. In: *Sborník Západočeského muzea v Plzni. Historie 7. Plzeň: Západočeské muzeum v Plzni, 1991, s. 88.*

⁴⁶ ULČOVÁ, Marie. Pozvánka do muzea. *Plzeňský kulturní přehled*, únor 1977, s. 17.

⁴⁷ CDN, AZČM. Hodnocení plánu činnosti národopisného oddělení v roce 1963.

⁴⁸ CDN, AZČM. Zápis z porady odborných pracovníků ze dne 7. 12. 1963.

by se dala najít lákavější a působivější a už hotová kulisa zeleně, květů a slohových staveb přímo stvořená pro vzpomínky a sny. A tak už příští neděli tu můžete potkat postavy, které jako by si byly vyšly na procházku z obrazů starých dob.“⁴⁹

Kromě etnografických sběrů a muzejní práce začala Marie Ulčová od roku 1946 a od roku 1955 pravidelně spolupracovat s Českým rozhlasem. V rozhlasovém vysílání seznamovala posluchače s jednotlivými aspekty lidové kultury Plzeňska a kulturní historií regionu. Její rozhlasová vyprávění měla velký úspěch, což dokládá velké množství pochvalných dopisů, které přišly do muzea.⁵⁰ Právě tyto pozitivní ohlasy přiměly Ulčovou, aby její rozhlasová vyprávění byla zpracována také knižně. Vydání jejích pořadů realizovala ve spolupráci s redaktorkou Jaroslavou Světlíkovou. Ve dvou vydáních knihy *„Moji milí drazí“*⁵¹ přiblížila Marie Ulčová různé aspekty lidové kultury, především spojené s jejím mládím v rodné obci Božkově. Křest knihy proběhl 27. listopadu 1997 v budově Českého rozhlasu v Plzni. Na pozitivní hodnocení jak knihy, tak rádiových vysílání vzpomínala již po smrti Marie Ulčové Jaroslava Světlíková: *„Ohlas na vydanou knihu byl stejně mimořádný, jak mimořádným byla člověkem[...] Byla osobností, na které se nezapomíná, která bohužel nemá dvojníky. Až opět uslyšíte v éteru milý hlas, plný přesvědčivé naléhavosti, uvěřte, že to nebude vzpomínka, ale vzkaz. Vzkaz Marie Ulčové nám všem, abychom si uvědomili, proč jsme na světě.“*⁵²

7. Závěr

Marie Ulčová bezpochyby patří mezi nejvýznamnější plzeňské osobnosti. Po dobu svého působení v NMP plně podporovala jeho rozvoj a snažila se o co nejdůstojnější vystupování. V muzejní práci byla velmi činná, na svém kontě měla na čtyřicet výstav, pomáhala při realizaci muzejních expozic v Západočeském kraji a v neposlední řadě se snažila zachovat původní koncepci zavedenou Ladislavem Lábkem, kterou doplnila o poznatky svého výzkumu. Marie Ulčová se však věnovala

také komunikaci muzea s veřejností, již představila novou prezentaci muzejních sbírek formou módních přehlídek, které byly několikrát zopakovány. Pozitivní dopad této netradiční formy prezentace sbírek je neodmyslitelný, především ze strany zájmu veřejnosti o chod muzea.

Vědecko-výzkumná činnost této plzeňské etnografky byla silně ovlivněna politickým vývojem v Československu. Většina institucí pracovala pod tíhou státních úkolů, které korespondovaly s kulturní politikou státu. Ani Marie Ulčová nebyla výjimkou, což se odrazilo především na jejím tematickém zaměření, které odpovídalo socialistické politice. Přesto však lze její práci z pohledu etnografie hodnotit velmi kladně. Metodologicky vycházela především z rozhovorů s pamětníky a etnografických sběrů, které doplnila o rozbor archivních materiálů různé provenience či ikonografických materiálů, díky čemuž docílila hlubšího vhledu do zkoumané problematiky a své poznatky lépe zasadila do celkového kontextu. Vyzdvihnout je nutné její zájem o ikonografické materiály, z nichž Ulčová zvolila střelecké terče, které nebyly ve výzkumu tolik rozšířeny. Tím lze konstatovat, že Ulčová byla do jisté míry také představitelkou vizuální etnografie v západních Čechách.

Úspěšnou však nebyla jen v muzeu či ve svých výzkumných aktivitách. Velmi oblíbenou se stala také pro svou dlouholetou spolupráci s Československým rozhlasem, v němž přibližovala lidovou kulturu na Plzeňsku doplněnou o její vzpomínky. O její popularitě svědčily dopisy, které do muzea přišly a také vydání knihy *Moji*

*Seminář k 75. výročí
Narodopisného muzea
Plzeňska.*

49 ULČOVÁ Marie. *Krása a móda*. Pravda, 24. 5. 1964, č. 124, s. 5.

50 Archiv Národopisného muzea Plzeňska (ANMP). Rodový archiv 2IZČM (NMP), SINE, RA2, Ulčová, Korespondence – osobní.

51 ULČOVÁ, Marie. *Moji milí, drazí. o časech minulých, lidském štěstí a osudech*. Plzeň: Nadace 700 let města Plzně, 1997.

52 SVĚTLÍKOVÁ, Jaroslava. *Plzeň se jí stala smyslem života, Mladá fronta dnes*, 21. března 1998, s. 4 (Pro volný čas).

milí drazí, kde své radiové nahrávky přenesla do písemné podoby. Především právě činností pro rozhlas se vryla do paměti nejednoho Plzeňana.

Použité zdroje

Prameny

Archiv Národopisného muzea Plzeňska. Rodový archiv 2/ZČM (NMP), SINE, RA2, Ulčová, Korespondence-osobní. ANMP. Předmětový archiv 1/ZČM (NMP), SINE, PA1, Muzeum – NMP, sl. NMP. Dopis Marie Ulčové náměstkovi ředitele muzea ze dne 28. 6. 1979. ANMP. PA1/ZČM (NMP), SINE, PA1, Muzeum – NMP, sl. NMP. Metodický list výstavy Krása života. Centrální depozitář Nepomuk (CDN), Archiv Západočeského muzea v Plzni (AZČM). Osobní výkaz Marie Ulčové. CDN, AZČM. Žádost o udělení výjimky z nového způsobu evidence s odvoláním na § 7 Směrnice pro správu sbírek v museích a galeriích, š. j. 50182/60-V/2 z 21. 12. 1960. CDN, AZČM. Hodnocení plánu činnosti národopisného oddělení v roce 1963. CDN, AZČM. Zápis z porady odborných pracovníků ze dne 7. 12. 1963. CDN, AZČM. Plán činnosti národopisného oddělení Západočeského muzea na rok 1965. CDN, AZČM. Rozhodnutí o zařazení pracovníka na funkční místo a stanovení mzdy a Dodatek k rozhodnutí o zařazení pracovníka ze dne 14. 11. 1968.

Literatura

BECHNÝ, Daniel. Národopisné sbírky. In: Frýda, F. (ed). *Západočeské muzeum 1878–2008*, Plzeň: Západočeské muzeum v Plzni, 2008, s. 103–106. BĚLOHLÁVEK, Miloslav. Význam Ladislava Lábka v plzeňské kulturní historii. In *Sborník Západočeského muzea – Historie 7*. Plzeň, 1998, s. 65–73. FRÝDA, František. *Historie Západočeského muzea v Plzni*. Plzeň: Západočeské muzeum v Plzni, [cit. 14. 7. 2018]. Do-

stupné z: <http://www.zcm.cz/profil-muzea/historie-muzea>.

HRDÁ, Judita. Drahomíra Stránská – první dáma českého národopisu 20. století. *Český lid*, 1999, č. 4, s. 363–367. KUNZ, Ludvík. Muzeologické dílo Ladislava Lábka 1915–1963. In *Sborník Západočeského muzea – Historie 7*. Plzeň, 1998, s. 61–63. LÁBEK, Ladislav. *Národopisná výstava Plzeňska*. Plzeň: Společnost pro národopis a ochranu památek, 1912. LÁBEK, Ladislav. *Nástin praktické museologie pro krajská muzea vlastivědná*. Praha: Národopisná společnost československá, 1927. MADEROVÁ, Marie. Životní jubileum PhDr. Marie Ulčové. *Plzeňský deník*, 11. 8. 1995, s. 11. MADEROVÁ, Marie a FIRSTOVÁ Zdeňka. Společné výročí. PhDr. Marii Ulčové k pětadesátinám. In: *Sborník Západočeského muzea v Plzni. Historie 7*. Plzeň: Západočeské muzeum v Plzni, 1991. s. 87–90. MADEROVÁ, Marie. Jubileum plzeňské etnografky. *Český lid*, 1995, roč. 62, č. 4, s. 351–353. MADEROVÁ, Marie; MAZNÝ, Petr. *Plzeň očima Ladislava Lábka*. Plzeň: Starý most, 2003. MACHOVCOVÁ, Blanka. *Ladislav Lábek a jeho příspěvek k rozvoji západočeské etnografie*. Diplomová práce. Plzeň: Filozofická fakulta Západočeské univerzity v Plzni, 2015. PEŘINOVÁ, Anna. *Ladislav Lábek a Zdeněk Wirth – přátelství i spolupráce*. Diplomová práce. České Budějovice: Filozofická fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, 2011. PETRÁŇOVÁ, Lýdia. Karel Chotek a jeho škola. In WOITSCH, Jiří a JŮNOVÁ MACKOVÁ, Adéla. (eds.). *Etnologie ve zúženém prostoru*. Praha: Etnologický ústav AV ČR, 2016, s. 71–92. PETRÁŇOVÁ, Lýdia. Etnografie a folkloristika. Hledání společné cesty (1952–1953). In: *Etnologický ústav Akademie věd České republiky 1905–2005*, Praha 2005, s. 39–44. Společnost pro národopis a ochranu památek. *Národopisné muzeum Plzeňska za*

- německé nadvlády 1939–1945. *Za rok 1942–44: 24. ročenka Národopisného musea Plzeňska*. Plzeň: Společnost pro národopis a ochranu památek, 1945.
- SVĚTLÍKOVÁ, Jaroslava. Plzeň se jí stala smyslem života, *Mladá fronta Dnes*, 21. 3. 1998, s. 4 (Pro volný čas).
- ULČOVÁ, Marie. Za národopisem na Stříbrsko. *Život Plzeňska*, 1951, č. 1, s. 6–8.
- ULČOVÁ, Marie. *Božkov: vývoj lidové kultury na plzeňské vsi ve druhé polovině 19. století*. Disertační práce, Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy v Praze.
- ULČOVÁ Marie. Krása a móda. *Pravda*, 24. 5. 1964, č. 124, s. 5.
- ULČOVÁ, Marie. Z práce národopisného oddělení Západočeského muzea v Plzni. *Český lid*, 1965, č. 2, s. 121–123.
- ULČOVÁ, Marie. Jak je kroj, tak se stroj. K výstavě plzeňských lidových krojů. *Kulturní přehled*, srpen 1965. s. 16.
- ULČOVÁ Marie. Selská svatba z Plzeňska. Její nejstarší popis z roku 1836 a zhodnocení pramenů pozdějších. In: *Minulostí Západočeského kraje X*, Plzeň: Archiv města Plzně, 1974, s. 147–157.
- ULČOVÁ, Marie. Lidový kroj Plzeňska v proměnách času. Příspěvek ke studiu jeho vývojových fází. In: *Minulostí Západočeského kraje XI*. Plzeň: Archiv města Plzně, 1974, s. 147–159.
- ULČOVÁ, Marie. Pozvánka do muzea. *Plzeňský kulturní přehled*, únor 1977, s. 17.
- ULČOVÁ, Marie. Výbava chalupnické nevěsty z Plzeňska v roce 1800. *Český lid*, 1978, roč. 65, č. 1, s. 37–39.
- ULČOVÁ, Marie. Plzeňské střelecké terče jako doklad odívání z konce 18. století. Příspěvek k vývoji lidového oblečení na Plzeňsku v jeho nejstarší fázi a rozbor vlivů měšťanského oblečení na utváření jeho podoby. In: *Minulostí západočeského kraje*, 1980, Plzeň: Západočeské muzeum v Plzni, s. 237–258.
- ULČOVÁ, Marie. Karlov. Historie vzniku škodovácké dělnické kolonie v Plzni. *Etnografie dělnictva*, 1983, s. 79–118.
- ULČOVÁ, Marie. Současné změny obytných zemědělských usedlostí v příměstské vsi Božkově. In: *Sborník Západočeského muzea v Plzni. Historie 3*. Plzeň: Západočeské muzeum v Plzni, 1987, s. 137–150.
- ULČOVÁ, Marie. Muzeum života na Plzeňsku. 75 let Národopisného muzea Plzeňska. In: *Sborník Západočeského muzea v Plzni. Historie 7*. Plzeň: Západočeské muzeum, 1991, s. 8–18.
- ULČOVÁ, Marie, MADEROVÁ, Marie, SVOBODOVÁ, Jiřina. Lidový oděv a výšivka. In: JÍLEK, Tomáš (ed.). *Západočeská vlastivěda - Národopis*. Plzeň: Západočeské nakladatelství, 1990, s. 99–118.
- ULČOVÁ, Marie. *Moji milí, drazí.. o časech minulých, lidském štěstí a osudech*. Plzeň: Nadace 700 let města Plzně, 1997.
- ULRYCHOVÁ, Marta. Blahopřání do Plzně. *Folklor*, 1995, č. 5, s. 277.
- ULRYCHOVÁ, Marta. Badatelský odkaz Marie Ulčové. *Spektrum*, 1998, č. 2, s. 61.